

Inspirationsmateriale til undervisning

Palliativ omsorg for mennesker med demens

42900

Udviklet af:

Birgitte Topp-Jakobsen
SOSU Nykøbing F.
Vestensborg Allé 78
4800 Nyk.F.
Tlf.: 5485 3800

Irene Enggaard
SOSU Nykøbing F
Vestensborg Allé 78
4800 Nyk.F.
Tlf.: 5485 3800

1. Uddannelsesmålets sammenhæng til FKB/TAK

FKB 2222 Ældrepleje, sygepleje og sundhed i kommunalt regi

TAK Pleje, omsorgs- og sygeplejefagligt arbejde

Medarbejderne planlægger, udfører og evaluerer selvstændigt pleje-, omsorgs- og sygeplejefagligt arbejde. Medarbejderne yder en helhedsorienteret indsats i forhold til de visiterede ydelser.

TAK Kommunikation, samarbejde og vejledning

Medarbejderne kan bidrage til og aktivt indgå i relationer med borgere, pårørende, kolleger, samarbejdspartnere m.fl., hvor særligt mundtlig kommunikation, samarbejde og vejledning er centrale elementer.

Medarbejderne samarbejder om opgaverne med brugere og pårørende m.fl. og kan medvirke til at opbygge en samarbejdskultur, der bygger på respekt for de involverede parter holdninger, roller og opgaver.

I relationen til kollegerne kan medarbejderne indgå i og bidrage til en konstruktiv dialog, der tager afsæt i spørgeteknikker, der kan være med til at brede en problemstilling ud og skabe plads til refleksion - eksempelvis i forbindelse med kollegial supervision.

Medarbejderne kan bidrage til og aktivt indgå i relationer med borgere, pårørende, kolleger, samarbejdspartnere m.fl., hvor særligt mundtlig kommunikation, samarbejde og vejledning er centrale elementer.

Medarbejderne samarbejder om opgaverne med brugere og pårørende m.fl. og kan medvirke til at opbygge en samarbejdskultur, der bygger på respekt for de involverede parter holdninger, roller og opgaver.

TAK Kvalitetssikring, dokumentation og tværsektorielt arbejde

Medarbejderen har kendskab til arbejdspladsens retningslinjer og vejledninger for plejearbejdet og evt. handleplaner for borgeren. Medarbejderne kan kvalitetsstyre, dokumentere, journalisere og formidle deres arbejde og indsats samt relevante observationer. Endvidere kan medarbejderne gøre opmærksom på u hensigtsmæssige arbejdsgange. Desuden kan medarbejderne videndele og søge informationer.

TAK Teamarbejde og projektstyring i pleje- og sundhedsarbejde

Medarbejderne kan indgå i et team og bidrage aktivt i teamets arbejde ved at varetage styring af egen praksis samt påtage sig et ansvar i forhold til arbejdsopgaver i teamet. Medarbejderne udøver planlægning og tilrettelæggelse af det daglige arbejde i et team og kan varetage teamstyring. Nogle medarbejdere varetager projektstyring i forbindelse med indsatsområder på arbejdspladsen eller i sektoren.

Palliativ omsorg for mennesker med demens

Inspirationsmateriale til undervisning

Medarbejderens arbejde i teamet og med projektstyring tager udgangspunkt i arbejdspladsens overordnede strategi og værdigrundlag samt den gældende lovgivning i forhold til f.eks. brugerinddragelse, koordinering i forbindelse med sundhedsaftaler m.m. Medarbejderne kan bidrage til en helhedsorienteret indsats og har en forståelse for og viden om de samfundsmæssige rammer for arbejdet, herunder organisering og ansvarsfordeling mellem de forskellige forvaltninger og betydningen af det tværgående samarbejde mellem sektorer.

Medarbejderne kan arbejde innovativt og medvirke til at udvikle arbejdsprocesser på baggrund af refleksion over egne og teamets arbejdsgange, funktioner og opgaver.

Arbejdsfunktioner

Uddannelsesmålene kvalificerer deltageren til i højere grad at drage omsorg for personer med demens i den sidste livsfase, således at det palliative perspektiv indrages i den helhedsorienterede indsats og unødige hospitalsindlæggelser undgås.

Deltageren vil få kendskab til særlige etiske dimensioner i forbindelse med døende personer med demens.

Desuden kvalificerer uddannelsen deltagere til at forholde sig til sin egen rolle i teamet og det tværfaglige samarbejde og medvirke til at forebygge psykisk betingede arbejdsskader.

Deltagerforudsætninger

Målgruppe:

Social- og sundhedshjælpere m.fl., social- og sundhedsassistenter, der har erfaring med at arbejde med mennesker med demens. De kan f.eks. arbejde i hjemmeplejen, på skærmede enheder for demente, aflastningspladser, socialpsykiatriske afdelinger for misbrugsrelateret demens mv.

Se anbefalinger med hensyn til deltagerforudsætninger under næste afsnit om struktur.

Struktur

For social- og sundhedshjælpere, plejehjemsassistenter, hjemmehjælpere, sygehjælpere, plejere m.fl. anbefales det at have gennemført - eller have kvalifikationer svarende til - uddannelsen "Omsorg og etik i arbejdet med alvorligt syge". For social- og sundhedsassistenter anbefales det at have gennemført - eller have kvalifikationer svarende til - uddannelsen "Hospicemetoder i praksis".

Palliativ omsorg for mennesker med demens

Inspirationsmateriale til undervisning

2. Ideer til tilrettelæggelse

Kursets kerneomdrejningspunkt er, at deltageren tilegner sig viden og tør være i dødens rum uden at sende det demente døende menneske på hospitalet.

Kurset lægger op til at arbejde med mod til at dele egne følelser med kolleger, for derved at tage ansvar for denne opgave, som personalegruppe. Deltageren medvirker til at tage den svære samtale, hvor de pårørende får mod til at være i dødens rum.

Da dette er en procesorienteret undervisningsopgave, anbefales kurset ikke som et splitkursus, da deltagerens refleksioner skal kunne imødekommes i et samlet kursusforløb.

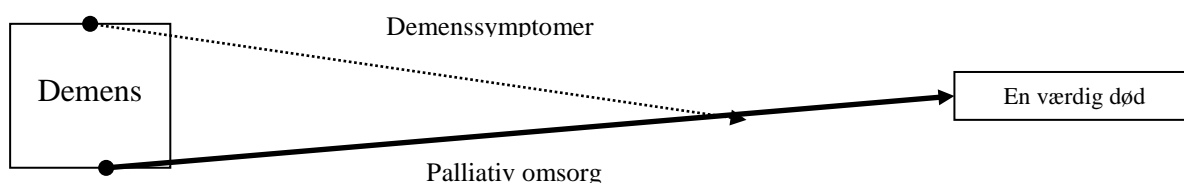
Det er vigtigt at målgruppens deltagerforudsætninger undersøges, før det konkrete kursusforløb starter, for derigennem at tilgodese de jobområder, deltageren kommer fra.

Det kan være en fordel at deltageren medbringer eventuelle handleplaner og tjeklister fra eget jobområde til videndeling og erfaringsudveksling.

Det parallelle sygdomsforløb – (demens/palliative):

I arbejdet med demente er deltageren fokuseret på demenssygdommen, men kurset medvirker til at ændre deltagerens fokuspunkt, når der er behov for den palliative del, således at der sikres en værdig livsafslutning.

Det parallelle sygdomsforløb – (demens/palliative)

Temaer

Vi arbejder med fire temaer:

Tema 1: Demens

Tema 2: Palliation

Tema 3: Etik, arbejdsmiljø, magtanvendelse

Tema 4: Pårørende

Palliativ omsorg for mennesker med demens

Inspirationsmateriale til undervisning

Tema 1: Demens

Vi forestiller os, at teamet ikke skal fylde så meget, for fokus her er de palliative kompetencer.

Opgave med et symptomhjul

(se under punkt 3 Opgaver og undervisermaterialer)

De fire mest fremherskende diagnoser (Frontallap, Alzheimers, Vaskulær, Lewy-Body) sættes i midten, og deltageren bidrager med egen viden om symptomer (se bilag 1).

Læreroplæg om den nyeste viden om demens

Demensbegrebet, som ændres til neurokognitiv sygdom (forskellige hjerneskader af forskellige grunde). Ved denne klassificering gives demenssygdommen en højere status og betragtning af sygdomsforståelsen. Herunder socialpædagogiske omsorgstanker og metoder. Fx. viden om hvordan man anvender fx. Sælen Paro eller empatidukker.

Tema 2: Palliation

Palliationsemnet er konkret videnstilførsel og opdatering på observation, symptomer, behandling i den livsafsluttende fase – uanset diagnose; det generiske perspektiv.

Derfor er emner under palliationstemaet tænkt at skulle fylde ca. 40 %.

1. Læreroplæg om palliation,
2. Døden på 2. klasse:
Det er konstateret at hvis man dør på et plejehjem, risikerer man at få en ringere livsafslutning – Læs undersøgelsen fra landsforeningen Liv og død” og Memento Mori, kap 8.
3. Lindring og værdighed: Det parallelle sygdomsforløb – (demens/palliative)

Plagsomme symptomer der vedrører demensdiagnosen:
Agnosi, apraksi, hukommelsestab, kognitive forstyrrelse, afasi, perception
Plagsomme symptomer vedrørende palliation:
Smerter, dyspnoe, obstipation, kvalme og træthed.
4. Kunne skelne forskelle og i forhold til etiske overvejelser handle sygeplejefagligt forsvarligt. Fx.

Når døden bliver mere nærværende end demenssygdommen
Give deltageren faglig viden til at se døden komme.

5. Medvirke til at udvikle en handleplan for en palliativ indsats for mennesker med demens.

Der kan eventuelt arbejdes med at udarbejde egen tjekliste – i grupper eller i fællesskab på holdet. Her arbejdes også med at videndele og implementere denne viden i praksis.

Tema 3: Etik, arbejdsmiljø, magtanvendelse

I temaet etik og kommunikation vil vi gerne sætte fokus på:

Hvornår standser vi med behandling – og hvordan stiller vi det spørgsmål både til os selv, som fagpersoner, og til de pårørende – og hvem har retten til at gøre det?

Findes der på deltagernes arbejdspladser retningslinjer/politikker på dette område?

Etik vejer tungt i hele kurser og tænkes som en grundtone gennem hele kurset.

1. Oplæg om etik
2. Det udsigtsløse: At turde være i det udsigtsløse perspektiv og yde basal sygepleje under hensyn til demenssygdommen.
3. Drøftelse af forholdet mellem magtanvendelse og socialpædagogiske metoder i plejeindsatsen.

Tema 4: Pårørende

Vi vil her arbejde med at deltageren skal kunne tage den svære samtale med de pårørende med henblik på at turde være i dødens rum og have mod til at åbne en samtale.

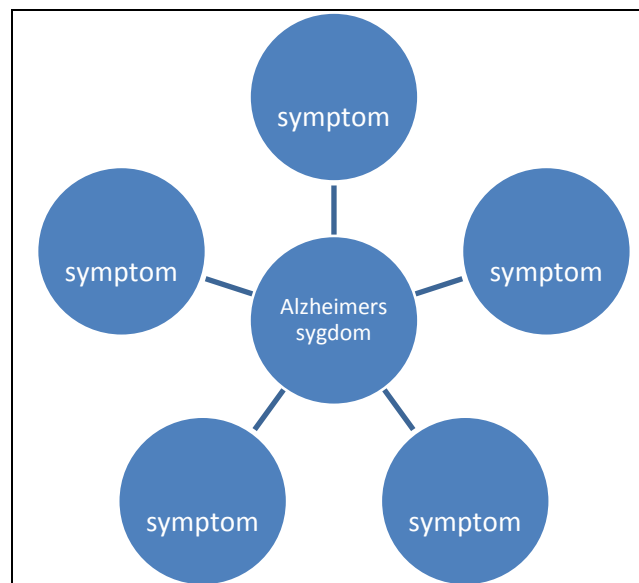
Emnerne kunne være: Hvad er det, du vil for dine pårørende – hvordan vil du dø – hvordan ønsker du familien skal slutte op – samtale m. pårørende – hvad er betydningsfuldt – hvad skal der absolut ikke ske?

De pårørendes ”Dobbelt tab” – ved den fremadskridende sygdom
Afmagt og projektion

Livshistorien og pårørendes forskellige indsigter i sygdomsforhold og forskellige holdninger til hvordan ”mor skal ha’ det”, og hvad er nødvendigt at ofre.

3. Opgaver og undervisningsmaterialer

Symptomhjul til synliggørelse af viden om symptomer i forhold til forskellige demensdiagnoser

4. Litteraturliste mv.

Bøger:

Memento Mori, kap 8 , redigeret af Michael Hviid Jacobsen og Mette Haakon-
sen, forlag : Syddansk Universitetsforlag 2008. Om døden på danske plejehjem –
Døden på 2. klasse.

Behandling og pleje af patienter med kræftsygdomme, København : Nyt Nor-
disk Forlag Arnold Busck, 2000

Socialpædagogik og demens, Mette Borresen, Helle Krogh Hansen, Lis-Emma
Trangbæk , forlag Styrelsen for Social Service 2004 (seneste udgave)

Etik og sygepleje, Helle Stryhn, forlag Munksgaard 2004

Etisk håndværk, Jacob Birkler, Munksgaard 2009

Links til inspirationsmateriale

Nationalt videnscenter for demens :

<http://www.videnscenterfordemens.dk/87we.aspx>

Nationalt Videnscenter for Palliation (PAVI)

www.pavi.dk

WHO's definition af palliation

http://www.sst.dk/Planlaegning%20og%20kvalitet/Smertelindring/WHOS_maal.aspx

Hospiceforum

<http://www.hospiceforum.dk>

Landsforeningen Liv og død,

Om døds-kvalitet

<http://www.livogdoed.dk/Udgivelser.aspx?ID=86>

på dette site er der flere muligheder for at downloade pjecer og andet inspirerende materiale

Vurdering af smerteproblemer hos mennesker med svær demens

Oda Jakobsen <http://www.demensdagene.dk/siteDocs/objekter/187.pdf>

Empatidukker og Sælen Paro (robotdyr)

De fordringsløse ”væsener”, som ikke stiller krav til omsorg, men som kan formidle kontakt til demente menneskers minder fra dengang, se for eksempel:

<http://www.teknologisk.dk/specialister/24228?cms.query=paro>

http://www.teknologisk.dk/_root/media/39117_Flyer%20til%20Paro%20samlet.pdf

Robot- og velfærdsteknologi <http://www.teknologisk.dk/projekter/24936>

Hospitalsklovnen Kirsten Cenius kommer på demensafsnit i Region Sjælland.

<http://www.musiker-boersen.dk/foredrag/Cenius%20Kirsten.htm>

Sundhedsstyrelsens retningslinjer for en palliativ indsats (dele af)

<http://www.sst.dk/Planlaegning%20og%20kvalitet/Smertelindring/Basisniveau.aspx>

Dansk Selskab for almen Medicin : om symptombehandling – kap. 4

http://www.dsam.dk/files/9/palliation_2004.pdf